Helsingin hovioikeus

Lausunto

28.06.2018 VN/2402/2018

Asia: VN/2402/2018

Hallituksen esitys rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Rikoslain 2 c luvun 5 § koskee rangaistuksen täytäntöönpanoa ja säännöksessä määritetään se, millä edellytyksillä vankeusrangaistukseen tuomittu pääsee vankeusrangaistuksesta ehdonalaiseen vapauteen. Ehdonalaiseen vapauttaminen määräytyy ensinnäkin sillä perusteella, onko rikos tehty alle 21-vuotiaana vai tätä vanhempana ja toisaalta sillä perusteella, onko tuomittu suorittanut uutta rikosta edeltäneinä kolmena vuotena vankeusrangaistusta (ns. ensikertalaisuussääntö). Nyt esitetään muutetavaksi tätä ensikertalaisuussääntöä siten, että aika pidennetään kolmesta vuodesta viiteen vuoteen.

Ehdonalaiseen vapauttamista koskeva sääntely koskee ennen kaikkea rangaistuksen täytäntöönpanoa. Nyt muutettavaksi ehdotetulla säännöksellä ei siten ole välitöntä vaikutusta tuomioistuimen toimintaan. Lisäksi kysymys siitä, pidennetäänkö ensikertalaisuuden määrittävä aika kolmesta vuodesta viiteen vuoteen, on puhtaasti kriminaalipoliittista harkintaa, johon nyt esitetty muutos huomioon ottaen ei näyttäisi liittyvän perus- ja ihmisoikeuksista tai muustakaan velvoittavasta lainsäädännöstä johtuvia rajoitteita. Tältä osin ehdotukseen ei ole lausuttavaa.

Uutta lakia sovellettaisiin ehdotuksen mukaan rikokseen, joka on tehty lain voimaantulon jälkeen. Tämä johtaa sattumanvaraisesti tilanteisiin, joissa päivää ennen lain voimaantuloa ja vaikkapa neljä ja puoli vuotta edellisestä vankeusrangaistuksesta vapautuneeseen rikoksentekijään sovelletaan aikaisempaa lainsäädäntöä ja henkilö on niin sanotusti ensikertalainen. Samassa tilanteessa muutoin oleva, mutta päivää myöhemmin ja siis uuden lain voimaantulon jälkeen uuteen rikokseen syyllistyneeseen sovellettaisiin uutta lakia ja rikoksentekijä olisi uusija ja ehdonalaiseen vapautumiseen sovellettaisiin uutta lainsäädäntöä ja vapautuminen ehdonalaiseen vapautumiseen tapahtuisi 2/3-säännön mukaisesti. Näitä sattumanvaraisia tekijöitä on mahdoton välttää ja olennaista on, että rikoksentekohetkellä on tiedossa, mitä sääntelyä uuteen rikokseen ja siitä tuomittavan rangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan. Sovellettavan lain valintakin koskee tuomioistuinten sijasta rangaistuksen täytäntöönpanoa, joten siltä osin soveltamisongelmat tulevat

esille rangaistuksen täytäntöönpanoviranomaisten toiminnassa. Tältäkään osin ehdotukseen ei ole huomautettavaa.

Uuteen rikokseen syyllistyneen aikaisemmilla rikoksilla on merkitystä myös esimerkiksi harkittaessa sitä, voidaanko uuteen rikokseen syyllistynyt tuomita vielä ehdolliseen vankeuteen (RL 6 luku 9 §). Tältä osin myös nyt esitetyllä muutoksella voi olla vähintäänkin välillistä vaikutusta arvioitaessa sitä, miten pitkää rikoksetonta aikaa edellytetään ennen kuin uuteen rikokseen syyllistynyttä voidaan pitää ehdollisen vankeuden harkinnassa ensikertalaisena. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty erilaisia näkemyksiä siitä, miten monta rikoksetonta vuotta aikaisemman ehdollisen vankeuden ja uuden rikoksen välillä vaaditaan, jotta voitaisiin puhua ehdollisen vankeuden harkinnan kannalta ensikertalaisesta. Tulkinnat vaihtelevat joidenkin arvioiden mukaan 2-4 vuoden välillä (Tapani – Tolvanen: Rikosoikeus – Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano 2016 s. 146-147). Kuten edellä on todettu, nyt esitetty uudistus vaikuttaa välillisesti myös siihen, että myös ehdollisen vankeuden harkinnassa huomioon otettava rikoksettoman ajanjakson pituus tullee pidentymään jonkin verran aikaisemmasta. Tällä voi olla taloudellisia vaikutuksia, jos ehdottomien vankeusrangaistusten määrä tätä kautta lisääntyy. Tätä mahdollista vaikutusta ei ole luonnoksen perusteluissa käsitelty.